

RAPORT 2011

Spis treści

1 Wprowadzenie	4
2 Organizacja Fundacji	5
3 Działania realizowane przez Fundację	6
3.1 Wspieranie środowisk oświatowych (nauczycieli, edukatorów, młodzieży oraz lokalnych władz oświatowych) w tworzeniu otwartego środowiska szkolnego, oraz podejmowaniu działań na rzecz podnoszenia jakości kształcenia, ze szczególnym uwzględnieniem edukacji obywatelskiej	6
3.1.1 Szkoła.PL - wsparcie dla polskich szkół uzupełniających na świecie	6
3.1.2 Otwarta Szkoła	7
3.1.3 Wzmacnianie edukacji obywatelskiej i aktywności młodzieży w Rosji	8
3.2 Wspieranie prowadzenia przez polskie szkoły międzynarodowych wymian młodzieży	10
3.2.1 Polsko – ukraińska swatka, czyli warsztat dla nauczycieli chcących rozpocząć międzynarodową współpracę szkół i wymianę młodzieży	10
3.3 Rozwijanie umiejętności młodzieży sprzyjających ich wejściu na rynek pracy i w obszar aktywności społecznej, poprzez aktywizację zawodową i społeczną	11
3.3.1 Projekt: Kariera OK. – jesteśmy przedsiębiorczy	11
3.4 Podnoszenie kompetencji sektora inicjatyw obywatelskich poprzez szkolenie lokalnych działaczy pozarządowych	12
3.4.1 Sharing V4 Experience of the EU Integration: Technical Assistance in the Areas of Legislation Reform and Cooperation with Non-Governmental Organizations (NGOs)	12
3.4.2 Civicportal	13
3.4.3 Spotkanie „Ambasadorzy Przemian w Regionie”	13
3.5 Propagowanie wysokich standardów profesjonalnych działania trzeciego sektora w Polsce i za granicą	14
3.5.1 Udział w pracach Grupy Zagranica	14
3.6 Rozwój świadomości i umiejętności społeczności lokalnych	14
3.6.1 Aktywizacja społeczności lokalnych na Dolnym Śląsku poprzez dziedzictwo kulturowe „Szlak Sakralnej Sztuki Barokowej im. Michaela Willmanna“	14
3.7 Wspieranie rozwoju i procesów demokratyzacyjnych w krajach Europy Wschodniej, Azji Środkowej i Kaukazu Południowego	15
3.7.1 Dotacje Programu „Przemiany w Regionie” – RITA	15
3.7.2 Przekazywanie wiedzy o polskim doświadczeniu decentralizacji jako sposób na promocję Polski wśród opiniotwórczych elit Federacji Rosyjskiej	16
3.7.3 Konkurs: Promocja polskich doświadczeń z dziedziny rozwoju lokalnego	17

3.7.4 Forum Społeczeństwa Obywatelskiego Partnerstwa Wschodniego	18
3.7.5 Forum Społeczeństwa Obywatelskiego Unia Europejska- Federacja Rosyjska	18
3.8 Budowanie w społeczeństwie polskim postaw współodpowiedzialności za globalny rozwój.....	19
3.8.1 Seminarium „Przemiany demokratyczne w Tunezji a polskie doświadczenia”	19
3.8.2 Program „Obywatelski Fundusz Demokratyczny”	19
3.8.3 RITA – konkurs niegrantowy „Kierunek: Wschód”	21
4 Lista programów i projektów	21
5 Współpraca	22

1 Wprowadzenie

Fundacja Edukacja dla Demokracji (FED) jest organizacją pozarządową, non-profit, niezwiązaną z partiami politycznymi, kościołami i związkami wyznaniowymi, działającą nieprzerwanie od 1989 roku. Celem statutowym Fundacji jest inicjowanie, wspieranie i prowadzenie działalności edukacyjnej, służącej krzewieniu idei demokracji oraz przygotowującej do pracy na rzecz demokracji i do działalności w instytucjach demokratycznych.

Fundacja współpracuje z ludźmi różnych narodowości, wyznań czy przekonań politycznych. W Polsce działania koncentrują się na wspieraniu organizacji pozarządowych i aktywistów w rozwoju kompetencji, nawiązywaniu i rozwijaniu współpracy międzynarodowej. Za granicą działania prowadzimy przede wszystkim w następujących krajach: Białoruś, Ukraina, Mołdowa, Rosja, Azerbejdżan, Tadżykistan i Gruzja, wspierając środowiska edukacyjne i pozarządowe.

Funkcjonowanie Fundacji możliwe jest dzięki bliskiej współpracy z dziesiątkami działaczy lokalnych, trenerów, pedagogów, wolontariuszy, a także dzięki współdziałaniu z kilkudziesięcioma organizacjami i instytucjami zarówno z Polski jak i z zagranicy.

Fundacja jest członkiem **Związku Stowarzyszeń Grupa Zagranica** oraz **Koalicji organizacji pozarządowych na rzecz wprowadzenia ruchu bezwizowego dla obywateli państw Partnerstwa Wschodniego**.

Do listopada 2011 r. FED był członkiem Partnerstwa na rzecz Edukacji Finansowej oraz formalnym partnerem społecznym Lokalnej Grupy Działania Spichlerz Górnego Śląska w Koszęcinie (woj. śląskie).

Fundacja oraz jej twórcy, współpracownicy i wolontariusze byli wielokrotnie wyróżniani. Wyrazem szczególnego uznania dla dokonań Fundacji było przyznanie w roku 1998 prestiżowej nagrody „*Democracy and Civic Society Award*”, a w roku 2004 tytułu Instytucji „*Pro Publico Bono*”. W 2009 roku Fundacja została uhonorowana tytułem *Organizacji Pozarządowej Europy Środkowo-Wschodniej 2009 r.* na XIX Forum Ekonomicznym w Krynicy. Jest to nagroda przyznawana przez Radę Programową Forum Ekonomicznego. W czerwcu 2011 roku prof. Andrzej Janowski, współzałożyciel Fundacji i aktualny Przewodniczący Rady Nadzorczej, został odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski.

Fundacja Edukacja dla Demokracji jest organizacją pożytku publicznego.

2 Organizacja Fundacji

Średnioroczne zatrudnienie pracowników w biurze Fundacji wynosiło 8 osób (8 etatów). Biuro Fundacji znajduje się w Warszawie przy ul. Nowolipie 9/11. Lokal ma łącznie ponad 206 m² powierzchni.

W roku 2011 Rada Nadzorcza spotkała się 14 maja 2011 r. Podstawowym przedmiotem obrad było zatwierdzenie sprawozdania rocznego FED za rok 2010, a także zaopiniowanie projektu Planu strategicznego Fundacji. Z końcem sierpnia nastąpiła zmiana w Zarządzie Fundacji – Krzysztof Kacuga złożył rezygnację z członkostwa w Zarządzie i przestał pełnić funkcję Wiceprezesa.

Rok 2011 był kolejnym okresem nieprzerwanej działalności Centrum Szkoleniowego FED – niepublicznej placówki doskonalenia nauczycieli, pozwalającej podnosić ich kompetencje na terenie całego kraju.

Fundacja Edukacja dla Demokracji według stanu na 31 grudnia 2011 r. (założyciele, organy władz statutowych, pracownicy):

Fundatorzy:

Sandra Feldman
Andrzej Janowski
Wiktor Kulerski
Jan Piotr Lasota
Herb Magidson
Janusz Onyszkiewicz
Diane Ravitch
Albert Shanker
Edward Wieczorek
Jacek Woźniakowski

Rada Nadzorcza:

Andrzej Janowski, Przewodniczący Rady
Maciej Kozyra
Tomasz Maracewicz
Małgorzata Naimska
Janusz Onyszkiewicz
Jerzy Wiśniewski
Jacek Woźniakowski

Zarząd Fundacji:

Justyna Janiszewska, Prezes Zarządu
Jacek Podolski, Sekretarz Zarządu
Martyna Michalik, Członek Zarządu

Rada Programowa:

Ewa Bracha, Przewodnicząca Rady
Alicja Derkowska
Andrzej Janowski
Maciej Kozyra
Tomasz Maracewicz
Małgorzata Naimska
Andrij Neczyporuk
Wojciech Stanisławski
Jerzy Wiśniewski

Pracownicy:

Katarzyna Boryń, samodzielna księgowa
Aleksandra Kujawska, starszy specjalista
Ewa Sobiesak, specjalista
Martyna Kwiatkowska, specjalista
Anna Kertyczak, specjalista

3 Działania realizowane przez Fundację

3.1 Wspieranie środowisk oświatowych (nauczycieli, edukatorów, młodzieży oraz lokalnych władz oświatowych) w tworzeniu otwartego środowiska szkolnego, oraz podejmowaniu działań na rzecz podnoszenia jakości kształcenia, ze szczególnym uwzględnieniem edukacji obywatelskiej

3.1.1 Szkoła.PL - wsparcie dla polskich szkół uzupełniających na świecie

W roku 2010 rozpoczęliśmy nowy program grantowy adresowany do polskich szkół uzupełniających za granicą, które są prowadzone przez organizacje pozarządowe lub stowarzyszenia rodziców.

Celem programu Szkoła.PL była pomoc polskim szkołom uzupełniającym w podtrzymywaniu tożsamości narodowej, nauki języka polskiego i przedmiotów ojczystrych poprzez bezpośrednie wsparcie ich bieżącej działalności.

Zakładany cel programu został zrealizowany poprzez: dofinansowanie bieżącej działalności lub wsparcie rzeczowe szkół uzupełniających. Z relacji dyrektorów szkół wynika, że wsparcie udzielone szkołom, które stanowiło zwykle 20-40% budżetu szkoły, przyczyniło się do stabilizacji finansowej w roku szkolnym 2011/2012 oraz do podwyższenia poziomu nauczania przedmiotów ojczystrych dzięki zakupionym materiałom dydaktycznym. W wielu szkołach, dzięki dotacjom otrzymanym z Programu Szkoła.PL, nauczyciele mogli zakupić pomoce dydaktyczne do zajęć logopedycznych i wyrównawczych, co jest niezwykle ważne ze względu na fakt, iż ogromna rzesza polskich dzieci mieszkających na co dzień w środowisku obcojęzycznym ma wady wymowy. Duża grupa dzieci, która nigdy nie uczyła się języka polskiego poza środowiskiem domowym, ma spore trudności w nauce. Problemy są obecnie eliminowane na zajęciach, podczas których nauczyciele i uczniowie mogą pracować z pomocami zakupionymi w ramach dotacji z Programu Szkoła.PL.

W roku 2011 w ramach Programu Szkoła.PL współpracowaliśmy z 50 polskimi szkołami uzupełniającymi ze Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, Francji, Niemiec, Belgii, Włoch, Wielkiej Brytanii, Irlandii, Hiszpanii, Holandii, Litwy, Norwegii oraz Słowacji. W ramach Programu nasza Fundacja udzieliła wsparcia na łączną kwotę niemal 1.500.000 złotych. W ubiegłorocznych działaniach wzięło udział 7842 uczniów i nauczycieli.

Program był realizowany w dwóch ścieżkach:

Wsparcie finansowe – podpisaliśmy 37 umów dotacyjnych na łączną kwotę **1 318 690 zł**. W ramach dotacji dofinansowaliśmy następujące koszty związane z prowadzeniem bieżącej działalności szkół uzupełniających:

- wynajem pomieszczeń niezbędnych do prowadzenia zajęć;
- wynagrodzenie i/lub zwrot kosztów podróży dla nauczycieli;
- koszty ubezpieczenia uczniów i nauczycieli;
- zakup podręczników i pomocy dydaktycznych.

Wsparcie rzeczowe – podpisaliśmy 13 umów dotacji na łączną kwotę **139 487,33 zł**, w ramach których zakupiliśmy sprzęt i materiały edukacyjne dla szkół uzupełniających. Wsparciem rzeczowym były objęte te ze szkół aplikujących do nas, które działały krócej niż 2 lata.

Program był finansowany ze środków Kancelarii Senatu RP.

<http://szkolapl.edudemo.org.pl>

3.1.2 Otwarta Szkoła

Celem projektu jest promowanie modelu szkoły, która w swoich działaniach wychowawczych i edukacyjnych dąży do kształtowania w uczniach otwartej i prospołecznej postawy oraz wspiera ich aktywność obywatelską oraz umiejętność pracy zespołowej. W założenia takiego modelu jest wpisana współpraca szkoły z różnymi partnerami, takimi jak organizacje pozarządowe, organizacje uczniowskie, organizacje nauczycielskie, środowisko lokalne.

Projekt, którego okres realizacji koresponduje z rokiem szkolnym 2011/2012, jest kierowany bezpośrednio do środowisk szkolnych i przedszkolnych (administracji szkolnej, nauczycieli, pedagogów, wychowawców), organizacji pozarządowych oraz organów prowadzących szkoły. Pośrednio jego beneficjentami są uczniowie, ich rodzice i środowiska lokalne, które są włączone w projekty realizowane przez szkoły we współpracy z organizacjami pozarządowymi. Przyjęta formuła projektu zakłada dotarcie do szkół położonych w mniejszych miejscowościach i na wsiach. W konkursie zakładamy udział ok. 300 partnerstw organizacja + szkoła – jednak te dane będą możliwe do zweryfikowania dopiero w drugim kwartale 2012 roku, gdyż nabór zgłoszeń trwa do końca marca 2012 r.

Przeprowadzone działania:

14 października 2011 ogłoszony został konkurs MEN „Otwarta Szkoła” (IV edycja), do którego można było zgłaszać projekty zrealizowane we współpracy pomiędzy szkołą i organizacją pozarządową w czterech kategoriach tematycznych: włączanie rodziców w pracę szkoły, otwarte zarządzanie szkołą, edukacja globalna i międzykulturowa, edukacja obywatelska.

Uruchomiona została **strona internetowa** (pod dwoma adresami: www.otwartaszkola.org oraz www.otwartaszkola.men.gov.pl), zawierająca bazę dobrych praktyk współpracy szkół i organizacji pozarządowych oraz inne przykłady „otwierania się” szkół na społeczność lokalną, mapę otwartych szkół, dział pytania i odpowiedzi (uruchomiony w związku z dużą ilością pytań dotyczących konkursu, spływających mailowo i telefonicznie do pracowników FED), relacje różnych przedstawicieli środowisk szkolnych i pozarządowych, ukazujące korzyści jakie przynosi „otwieranie” szkół (nauczycielom, uczniom, rodzicom, administracji szkoły). Strona mieści również dział dot. projektu gimnazjalnego oraz dział z informacjami nt. aktualnych warsztatów i szkoleń, otwartych konkursów, linkami do materiałów edukacyjnych stanowiący źródło wiedzy o możliwościach podnoszenia kwalifikacji personelu szkół i NGO i dalszego otwierania szkół w różnych dziedzinach tematycznych.

Promocja konkursu przyniosła niespodziewaną ilość maili i telefonów do koordynatorki projektu – informacja o konkursie została zamieszczona na kilkudziesięciu zewnętrznych stronach i portalach.

Działania zrealizowane zostały z dotacji Ministerstwa Edukacji Narodowej.

<http://www.otwartaszkola.org.pl>

3.1.3 Wzmacnianie edukacji obywatelskiej i aktywności młodzieży w Rosji

Projekt był realizowany w ramach działań sieci trenerskiej EDIT-net i dotyczył metody projektu w nauczaniu. Był realizowany w obwodach samarskim i saratowskim Federacji Rosyjskiej od listopada 2010 do lipca 2011 roku i był skierowany do nauczycieli, a poprzez nich również do uczniów.

W ramach projektu odbyły się cztery 3-dniowe **szkolenia dotyczące metody projektu w nauczaniu** (po dwa w każdym regionie) łącznie dla grupy 64 nauczycieli i pedagogów z ponad 50 szkół i instytucji edukacyjno-wychowawczych obwodów samarskiego i saratowskiego. Nauczyciele samarscy uczestnicy pochodzili z różnych szkół obwodu, saratowscy – głównie ze szkół m. Saratowa. W szkoleniach udział wzięli nauczyciele klas starszych – przedmiotowi i odpowiedzialni za pracę wychowawczą. Szkolenia poprowadzili doświadczeni trenerzy sieci EDIT-net z Polski i Białorusi.

cherez terni - Na zakończenie projektu „Przez trudy do gwiazd” (koordynator Olga Domnina, Samarskie obwodowe Liceum wieloprofilowe z internatem) licealiści razem z dziećmi z Domu Dziecka Nr 3 wybrali się do muzeum „Kosmiczna Samara”

Podczas pracy z uczestnikami trenerzy skoncentrowali się na formułowaniu celów dydaktycznych i wychowawczych, a także na wspólnym opracowaniu przykładowych szkolnych projektów. Szkolenia miały na celu przygotowanie nauczycieli do pracy z uczniami (grupą min. 10-osobową) w opracowaniu i przeprowadzeniu własnych projektów. Na zamknięty **konkurs projektów** zgłoszono 71 projektów (nauczyciele mogli zgłaszać max. 2 projekty, ale z różnymi grupami uczniów), z których **53 otrzymało niewielkie dofinansowanie** (do 230 USD). Większość

projektów (29) nosiła **charakter** czysto edukacyjny, część (14) mieszany – edukacyjny i lokalnego działania, najmniej (10) dotyczyło lokalnego działania. Projekty dotyczyły **różnych dziedzin tematycznych**: historii (5), historii podboju kosmosu (4), kultury (4), patriotyzmu, w tym lokalnego (9), przyrody i ekologii (8), społeczeństwa i zdrowia (9), schronisk dla zwierząt (2), turystyki lokalnej i zagadnień związanych ze szkołą (7). Sześć projektów zakładało stworzenie szkolnej gazety, dwa – przygotowania wystawy, kolejne cztery – stworzenia szkolnego muzeum (lub wystawy szkolnej). Większość projektów odniosła sukces, 17 zostało przeprowadzonych poprawnie (dobrze, ale bez wyróżniających elementów), a zaledwie 8 na niskim poziomie (bez oryginalnego pomysłu na działanie, niezależnej pracy ucznia czy kreatywnego udziału nauczyciela). Relacje ze szkolnych projektów, odbywających się w okresie marzec-czerwiec 2011 roku dostępne są na stronie www.civic.edudemo.org.pl w dziale Nowości-Rosja.

W szkoleniach udział wzięli również **miejscowi trenerzy** należący do samarskiej grupy trenerskiej, szkolonej w 2007 roku przez FED. Zadaniem tych trenerów, po szkoleniach, było wsparcie uczestników szkoleń w przygotowaniu i prowadzeniu szkolnych projektów poprzez mailowe, telefoniczne i bezpośrednie konsultacje. Każdy trener miał pod opieką od 7 do 15 projektów, ogółem odbyło się 180 konsultacji mailowych, telefonicznych i skype'owych oraz 40 wyjazdów do miejsca realizacji projektu.

listaya gazety – Projekt „Wertując szkolne gazety”(koordynator Oksana Tushkanova, Gimnazjum Perspektywa - Samara) – uczennice wybierają najciekawsze materiały dla almanachu podsumowującego 10-lecie szkolnego wydawnictwa

W trakcie projektu nauczyciele-koordynatorzy szkolnych projektów, mieli również możliwość wzięcia udziału w **dodatkowych szkoleniach** – jednym dot. pracy z wolontariuszami (18 uczestników) i dwóch uzupełniających wiedzę dot. metody projektu (11 i 12 uczestników). Szkolenia te były zorganizowane i prowadzone przez lokalnych trenerów.

Na zakończenie projektu odbyły się **spotkania ewaluacyjno-podsumowujące** koordynatorów z lokalnymi trenerami i nauczycielami, którzy zrealizowali najbardziej udane projekty.

W ramach projektu wydaliśmy **poradnik metodyczny** w języku rosyjskim autorstwa Jarosława Schabieńskiego „Projekt, jako metoda nauczania”. Wydaliśmy również **tłumaczenia** na język rosyjski publikacji wydanych przez FED w Polsce w 2008 roku: Ewa Bracha, Krzysztof Kacuga, „Działania edukacyjne organizacji pozarządowych, Podstany pracy trenera.” oraz „Działania edukacyjne organizacji pozarządowych. Przydatne ćwiczenia”, oprac. Ewa Bracha, red. Krzysztof Kacuga. Wydawnictwa są udostępnione na naszej stronie internetowej, zostały też przekazane do lokalnych szkół i organizacji pozarządowych w różnych regionach Rosji (1000 egz.).

Projekt realizowany był we współpracy z Samarską Młodzieżową Organizacją „Pedagogicheskiy Klub „Raduga” oraz z Saratowską Dziecięco-Młodzieżową Organizacją „Sinegoriya”.

Projekt był **finansowany** ze środków National Endowment for Democracy.

<http://civic.edudemo.org.pl>

3.2 Wsparcie prowadzenia przez polskie szkoły międzynarodowych wymian młodzieży

3.2.1 Polsko – ukraińska swatka, czyli warsztat dla nauczycieli chcących rozpocząć międzynarodową współpracę szkół i wymianę młodzieży

Celem warsztatu było wszechstronne przygotowanie nauczycieli i reprezentowanych przez nich szkół do polsko-ukraińskiej współpracy międzyszkolnej.

Uczestnikami szkolenia byli nauczyciele z Polski i Ukrainy chcący rozpocząć międzynarodową współpracę szkół i wymianę młodzieży. Do udziału w każdym z warsztatów zapraszamy 12 nauczycieli z Polski i 12 z Ukrainy – w tym roku (z racji na rekordową ilość otrzymanych zgłoszeń) do udziału w warsztacie zaprosiliśmy po 14 nauczycieli z każdego kraju. W programie szkolenia znajdowały się następujące elementy:

- Stworzenie uczestnikom możliwości zaprezentowania swojej szkoły i znalezienia szkoły partnerskiej z drugiego kraju;
- Zapoznanie uczestników warsztatu ze specyfiką systemu oświaty i środowiska szkolnego i dookoła szkolonego drugiego kraju, zewnętrznych i wewnętrznych uwarunkowań wpływających na prowadzenie wymiany międzyszkolnej, oraz z możliwymi źródłami finansowania międzynarodowej współpracy szkół;
- Planowanie projektu i opracowanie wniosku projektowego w zespole międzynarodowym.

Warsztat odbył się w dniach 25-28 sierpnia w Briuchowyczach pod Lwowem. W wyniku warsztatu 28 nauczycieli otrzymało wiedzę i podstawowe kompetencje umożliwiające rozpoczęcie międzynarodowej współpracy szkół pomiędzy Polską a Ukrainą. Każdy z uczestników wyjechał z danymi 14 nauczycieli z drugiego kraju gotowych do podjęcia współpracy międzynarodowej i z jednym projektem zaplanowanym z wybranym przez siebie nauczycielem z drugiego kraju. W wyjątkowo krótkim czasie otrzymaliśmy informację o 3 projektach zaplanowanych w ramach „Swatki” i zrealizowanych przez jej uczestników po swoim powrocie do domów. Należy zauważyć, że wszystkie 3 projekty zostały zrealizowane za środki samorządów lokalnych, środki szkoły bądź dzięki wsparciu rodziców.

Warsztat został przygotowany i przeprowadzony w partnerstwie z Laboratorium Edukacji Obywatelskiej „Poshuk” działającym przy Towarzystwie Lwa, a sfinansowany w ramach Programu „Przemiany w Regionie” – RITA.

<http://rita.edudemo.org.pl>

3.3 Rozwijanie umiejętności młodzieży sprzyjających ich wejściu na rynek pracy i w obszar aktywności społecznej, poprzez aktywizację zawodową i społeczną

3.3.1 Projekt: Kariera OK. – jesteśmy przedsiębiorczy

Projekt był realizowany od października 2010 do czerwca 2011 roku.

Cele projektu zakładały m.in.:

- podniesienie poziomu wiedzy studentów na temat roli sektora MŚP oraz prowadzenia działalności gospodarczej;
- kształtowanie postaw przedsiębiorczości gospodarczej – gotowości do tworzenia mikroprzedsiębiorstw;
- tworzenie klimatu społecznego zaangażowania biznesu na rzecz wsparcia młodych ludzi w wejściu na rynek pracy;
- poprawa wizerunku społecznego przedsiębiorcy prywatnego w społecznościach lokalnych.

Projekt był adresowany do studentów uczelni publicznych i niepublicznych, którzy nie ukończyli 28 roku życia.

Przeprowadzone działania:

- Ogólnopolski konkurs „Lokalny Promotor Przedsiębiorczości”, w ramach którego studenci (indywidualnie lub w zespołach) mogli zgłaszać prace wykonane w różnych technikach, prezentujące modelowe przykłady lokalnych przedsiębiorców.
- Opracowanie i wydanie publikacji w wersji klasycznej – drukowanej oraz elektronicznej zawierającej kompendium wiedzy na temat planowania i prowadzenia mikroprzedsiębiorstwa, wybrane materiały konkursowe zgłoszone przez uczestników, wyniki badania na temat gotowości studentów do prowadzenia mikro-przedsiębiorstwa (wraz z płytą CD).
- Przeprowadzenie kursu e-learningowego podnoszącego wiedzę dot. planowania i prowadzenia mikroprzedsiębiorstwa dla studentów.
- Przeprowadzenie badania oraz opracowanie raportu na temat gotowości studentów do prowadzenia mikroprzedsiębiorstwa.

Na konkurs wpłynęło 11 prac przygotowanych przez 14 osób (3 filmy, 3 wywiady, 5 prezentacji multimedialnych). Było to mniej zgłoszeń niż zakładaliśmy, a ewaluacja wykazała wśród przyczyn takiego stanu rzeczy to, iż konkurs był oceniany przez studentów jako trudny, a jego ogólnopolski charakter rodził obawy przed wysoką konkurencją. Laureaci zostali wyłonieni w wyniku pracy komisji ekspertów. Zdobywcą pierwszej nagrody został Tomasz Dandy – student Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, drugie miejsce zajęła Magdalena Pilka – studentka Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. Pierwszą nagrodzoną pracą jest film, drugą prezentacja multimedialna. Oboje laureaci jako nagrody otrzymali laptopy. Pozytywnym jest fakt, iż przedsiębiorcy chętnie współpracowali ze studentkami/studentami.

W kursie e-learningowym wzięło udział 145 osób, ukończyło go 86 osób, co znacznie przewyższało założenia.

Projekt był dofinansowany ze środków Narodowego Banku Polskiego.

<http://www.karieraok.pl>

3.4 Podnoszenie kompetencji sektora inicjatyw obywatelskich poprzez szkolenie lokalnych działaczy pozarządowych

3.4.1 Sharing V4 Experience of the EU Integration: Technical Assistance in the Areas of Legislation Reform and Cooperation with Non-Governmental Organizations (NGOs)

Projekt realizowany przez FED w partnerstwie z węgierską organizacją DemNet (liderem projektu), czeską platformą organizacji pozarządowych Demas, słowacką fundacją PONTIS oraz gruzińskim Civitas Georgica.

Celami projektu było:

- Wzmocnienie gruzińskiego trzeciego sektora poprzez budowanie kompetencji lokalnie działających NGOs;
- Wsparcie procesów decentralizacyjnych poprzez wzmocnienie współpracy pomiędzy gruzińskimi organizacjami pozarządowymi, zbudowanie długofalowych partnerstw pomiędzy organizacjami pozarządowymi a władzą lokalną;
- Wsparcie rozwoju zróżnicowanego trzeciego sektora w Gruzji poprzez rozwój kompetencji gruzińskich organizacji pozarządowych z zakresie prowadzenia działań z rzecznictwa i monitoringu.

Uczestnikami projektu była grupa przedstawicieli gruzińskich organizacji pozarządowych i gruzińskich władz lokalnych. Uczestnicy projektu w większości pochodzili spoza Tbilisi i reprezentowali mniejsze i mniej doświadczone organizacje pozarządowe, często powstałe już po ostatniej wojnie, działające na szczeblu lokalnym. Przedstawicielami władzy lokalnej były z reguły osoby odpowiedzialne w urzędach za współpracę z NGO-sami, rozwój turystyki, albo za kwestie socjalne.

FED jako jeden z partnerów w projekcie był zobowiązany do udzielania pozostałym partnerom merytorycznego i metodycznego wsparcia w realizacji przez nich pozostałych działań. Przedstawicielka Fundacji wzięła udział w spotkaniu podsumowującym wizyty studyjne w Tbilisi oraz w Forum Donorów, podczas którego wygłosiła krótkie wystąpienie nt. zaangażowanie polskich organizacji pozarządowych w Gruzji.

Działania koordynowane i organizowane bezpośrednio przez Fundację:

- Wizyta studyjna przedstawicieli gruzińskich organizacji pozarządowych i władz lokalnych do Polski.
- 3-dniowe szkolenie dla uczestników projektu nt. sieciowania organizowane w Tbilisi.

W wyniku realizacji projektu:

- 12 uczestników wizyty studyjnej zapoznało się z aktywnością kilkunastu polskich organizacji pozarządowych (o zróżnicowanych profilach działalności), poznało modele współpracy międzysektorowej, oraz nawiązało kontakty z polskimi organizacjami pozarządowymi potencjalnie zainteresowanymi współpracą z gruzińskimi NGO.
- 12 uczestników szkolenia nt. sieciowania otrzymało wiedzę nt. różnych modeli sieci, etapów jej tworzenia.

Projekt był finansowany przez Fundusz Wyszehradzki w ramach programu Visegrad +.

3.4.2 Civicportal

civicportal.org

W 2011 roku zrealizowaliśmy jedno szkolenie e-learningowe – poprzez platformę e-learningową w portalu współpracy międzynarodowej www.civicportal.org przeprowadzony został kurs w języku białoruskim, skierowany do odbiorców z Białorusi nt.: „Bezpieczna Technologia Informacyjna” (Бяспечныя Інфармацыйныя Тэхналогіі).

W szkoleniu udział wzięły 24 osoby, a ukończyło go 9 osób. Pomimo skromnych osiągnięć ilościowych, ważnym efektem szkolenia było wciągnięcie doświadczonej białoruskiej trenerki współpracującej od lat z Fundacją do pracy z wykorzystaniem nowych metod – technologii ICT.

Przygotowano również analogiczne szkolenia w języku ukraińskim oraz rumuńskim (obydwa kursy prowadzone są w 2012 roku).

<https://www.civicportal.org>

3.4.3 Spotkanie „Ambasadorzy Przemian w Regionie”

Coroczne spotkanie grantobiorców Programu RITA odbyło się w dniach 23-25 marca 2011 roku w Jadwisinie. W spotkaniu wzięło udział ponad 50 przedstawicieli organizacji, które w ciągu poprzedzającego półtora roku realizowały projekty ze wsparciem finansowym Programu RITA i/lub Study Tours to Poland. Tym razem spotkanie miało charakter bardziej szkoleniowy i warsztatowy. Zostały przeprowadzone warsztaty wymiany doświadczeń w czterech grupach tematycznych. Podczas zajęć w formie warsztatowej uczestnicy mieli czas na wzajemne poznanie się, przedstawienie swoich projektów oraz rozmowę na temat trudności w partnerstwie międzynarodowym. Ponadto, niemal cały dzień był przeznaczony na szkolenia umiejętnościowe – można było wziąć udział w jednym z trzech szkoleń, prowadzonych przez trenerki Stowarzyszenia Szkoła Liderów i Fundacji Edukacji Międzykulturowej: „Lider w organizacji społecznej”, „Praca i komunikacja w zespole” lub „Różnice kulturowe w projektach międzynarodowych”.

<http://rita.edudemo.org.pl>

3.5 Propagowanie wysokich standardów profesjonalnych działania trzeciego sektora w Polsce i za granicą

3.5.1 Udział w pracach Grupy Zagranica

Działająca od końca lat 90-tych Grupa Zagranica jest stowarzyszeniem polskich organizacji pozarządowych działających poza granicami kraju.

Fundacja Edukacja dla Demokracji należy do aktywnych członków Grupy. W roku 2011 kontynuowaliśmy aktywny udział w procesie przygotowania międzysektorowego porozumienia na temat edukacji globalnej w Polsce, które zostało sfinalizowane w maju 2012 r., a jego kontynuacją są dalsze prace nad wybranymi, konkretnymi zagadnieniami. Przedstawicielki Fundacji włączyły się również intensywnie w prace kilku zespołów roboczych, które w pierwszej połowie 2012 r. opracowywały rekomendacje do tworzonego wówczas przez MSZ Wieloletniego Programu Współpracy Rozwojowej, oraz w konsultacje dot. Ustawy o współpracy rozwojowej i Fundacji Solidarności Międzynarodowej „Wiedzieć Jak”.

Zespół Fundacji brał udział w pracach grup roboczych działających w ramach Grupy Zagranica, w szczególności grupy ds. Białorusi, edukacji rozwojowej oraz grupy ds. Partnerstwa Wschodniego. Justyna Janiszewska (Prezes Zarządu FED) została w listopadzie wybrana ponownie do Zarządu Grupy Zagranica.

3.6 Rozwój świadomości i umiejętności społeczności lokalnych

3.6.1 Aktywizacja społeczności lokalnych na Dolnym Śląsku poprzez dziedzictwo kulturowe „Szlak Sakralnej Sztuki Barokowej im. Michaela Willmanna“

W 2011 roku głównym celem inicjatywy było wspieranie działań lokalnych na już zbudowanych odcinkach szlaku oraz wspieranie tych badań naukowych, które umożliwiłyby dalszą rozbudowę oraz efektywność działania szlaku kulturowego. Cel ten został osiągnięty poprzez szereg działań edukacyjnych i wspierających, w tym wspieranie działań muzealnych.

Wśród najważniejszych zrealizowanych działań należy wymienić:

Cykliczne szkolenie dla przewodników sudeckich (w marcu 2011 r.) przeprowadzone w prepozyturze cysterskiej w Starych Bogaczowicach. W warsztatach wzięło udział około 20 osób.

Współorganizacja Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków w województwie lubuskim w kwietniu 2011 r. W wykładach poprowadzonych przez członków inicjatywy wzięło udział około 250 osób.

Zajęcia dla ponad 50 słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Sanktuarium w Grodowcu we współpracy z Gminą Grębocice w czerwcu 2011 r.

Wsparcie dla Parafii Wniebowzięcia NMP w Słupie, Muzeum Regionalnego w Jaworze oraz Legnickiego Odcinka Szlaku Cysterskiego w przygotowaniu wystawy poświęconej dziedzictwu cysterskiemu w kościele Wniebowzięcia NMP w Słupie (użyczenie obiektów – fotokopii obrazów należących do koordynatora Szlaku). Odbiorcami wystawy byli głównie lokalni mieszkańcy.

Udział w Forum Szlaku Cysterskiego odbywającym się we wrześniu 2011 r. w Jemielnicy i poprowadzenie wykładów przez członków inicjatywy. Ponad 200 odbiorców.

Wsparcie dla Stowarzyszenia Historyków Sztuki Oddział Wrocławski oraz Parafii OO. Jezuitów p.w. św. Ignacego Loyoli we Wrocławiu w organizacji konferencji pt. „Silesia Jesuitica – kultura i sztuka Zakonu Jezuitów na Śląsku i w hrabstwie kłodzkim (1580-1776)”. W konferencji uczestniczyło ponad 50 naukowców i badaczy.

Współorganizacja (przekazanie kopii obrazów, pomoc w opracowaniu koncepcji wydarzenia) I Grodowieckich Zaduszek Barokowych. W wydarzeniu wzięło udział kilkuset mieszkańców Grodowca i okolic.

Ponadto prowadzono ciągle działania strażnicze – monitoring obiektów barokowych pod ich kątem odpowiedniego zabezpieczenia, konsultacje dla pasjonatów oraz administratorów obiektów, rozwijano internetowe kanały komunikacyjne, a jesienią rozpoczęto prace koncepcyjne i badawcze dot. dwóch nowych odcinków szlaku barokowego: Szlaku Lwowskiej Rzeźby Ekspresyjnej (Warszawa-Lwów-Kraków) oraz Szlaku Malarstwa Rokokowego (Sebastiniego) w Głogówku.

<http://www.drogibaroku.org>

3.7 Wspieranie rozwoju i procesów demokratyzacyjnych w krajach Europy Wschodniej, Azji Środkowej i Kaukazu Południowego

3.7.1 Dotacje Programu „Przemiany w Regionie” – RITA

Program „Przemiany w Regionie” - RITA powstały w roku 2000, jest przedsięwzięciem Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, realizowanym przez Fundację Edukacja dla Demokracji. Celem Programu jest wsparcie demokratycznych i wolnorynkowych przemian w krajach Europy Wschodniej, Kaukazu i Azji Środkowej, przede wszystkim poprzez dzielenie się polskim doświadczeniem w tym zakresie. Istotnym zadaniem Programu jest również udział w kształtowaniu nowych liderów i elit społecznych, intelektualnych i gospodarczych.

Głównym komponentem Programu są dotacje przyznawane polskim organizacjom pozarządowym realizującym projekty na rzecz społeczeństw krajów objętych Programem oraz we współpracy z partnerami z tychże krajów.

Do Programu RITA w 2011 roku wpłynęły łącznie 222 wnioski o dofinansowanie. Priorytety konkursu kształtowały się w następujący sposób:

- inicjatywy lokalne podejmowane przez organizacje pozarządowe (lub koalicje organizacji pozarządowych ze szkołami) z małych miejscowości, które dotychczas nie prowadziły współpracy międzynarodowej oraz nie otrzymywały dotacji w ramach Programu „Przemiany w Regionie” – RITA;
- projekty pilotażowe i innowacyjne realizowane przez doświadczone organizacje pozarządowe;
- projekty, w których wkład Programu RITA umożliwia realizację znacznie większego przedsięwzięcia finansowanego z udziałem innych sponsorów.

Zgodnie z rekomendacjami Komisji Grantowej podpisano 41 umów o dofinansowanie projektów (19 wiosną i 22 jesienią). Łączna kwota wydatkowana na realizację projektów w ramach Programu RITA to prawie 1,5 miliona złotych.

W roku 2011 wśród krajów, z których pochodzili partnerzy w realizowanych projektach, przeważała Ukraina; inne kraje to: Białoruś, Gruzja, Azerbejdżan, Kazachstan, Rosja, Kirgistan oraz Armenia. Dofinansowane projekty dotyczyły bardzo zróżnicowanych obszarów tematycznych, takich jak: edukacja obywatelska, prawa człowieka, opieka społeczna, media oraz dziedzictwo kulturowe. Sporo działań było skierowanych na rozwój i aktywizację społeczności lokalnych.

<http://rita.edudemo.org.pl>

3.7.2 Przekazywanie wiedzy o polskim doświadczeniu decentralizacji jako sposób na promocję Polski wśród opiniotwórczych elit Federacji Rosyjskiej

Celem projektu było promowanie wśród rosyjskich środowisk opiniotwórczych polskich doświadczeń reform samorządowych ze szczególnym naciskiem na zmiany, które zaszły w ostatnich 20 latach na najniższych szczeblach samorządu lokalnego.

Odbiorcami działań projektowych byli słuchacze i absolwenci Moskiewskiej Szkoły Badań Politycznych (MSBP) wokół niej zrzeszeni.

Główne działania w projekcie:

Uczestnictwo dwóch ekspertów z Polski w Konferencji „Scenariusze rozwoju regionalnego” w Wołogradzie (7-8 października 2011 r.).

Głównym tematem konferencji były możliwe scenariusze rozwoju miast postindustrialnych. Polscy eksperci przedstawili polskie doświadczenia w zakresie rozwoju regionalnego:

- dr Mariusz Sagan Dyrektor Wydziału Strategii i Obsługi Inwestorów Urzędu Miasta w Lublinie) wygłosił wykład pt.: „Doświadczenia decentralizacji władzy w Polsce – i jej skutki dla rozwoju regionów”;
- Agnieszka Wyczarska (Naczelniczka Wydziału Organizacyjno-Prawnego w Starostwie Powiatowym w Leżajsku) mówiła o miejscu i roli strategii rozwoju w systemie planowania regionalnego w Polsce.

W 2011 roku w pracach konferencji wzięło udział 914 osób.

Uczestnictwo eksperta z Polski w Konferencji „Rozwój społeczności lokalnej: współpraca na poziomie samorząd – organizacje pozarządowe” w Niżnym Nowogrodzie (24-27 listopada 2011 r.)

Dorota Gromowska, będąca obecnie Starostą Tucholskim przedstawiła struktury samorządu w Polsce, reformę samorządową, źródła i poziom dofinansowania samorządów, jak również współpracę samorządu powiatowego z organizacjami pozarządowymi. Prezentacji towarzyszył 5-minutowy film o regionie Bory Tucholskie.

Wizyta studyjna w Polsce (Warszawa, Lublin, Leżajsk), która odbyła się w dniach 13-19 listopada 2011 roku.

W wizycie wzięło udział 15 osób – słuchacze MSBP z różnych regionów Federacji Rosyjskiej.

Program wizyty obejmował spotkania z przedstawicielami wszystkich szczebli władzy samorządowej w Polsce, przedstawicielami organizacji pozarządowych oraz program kulturalny. Uczestnicy wizyty po powrocie z niej opublikowali szereg materiałów prasowych nawiązujących do wiedzy zdobytej w Polsce.

Ponadto, koordynatorka projektu i współpracowniczka Fundacji wzięły udział w dwóch głównych seminariach MSBP (tzw. seminariach federalnych).

Współpraca z Moskiewską Szkołą Badań Politycznych jest kontynuowana, jak również jej słuchacze zwracają się do Fundacji z propozycjami wspólnych działań. Na stronie internetowej MSBP regularnie pojawiają się teksty z Polski (napisane na zamówienie oraz przetłumaczone w ramach zrealizowanego projektu). Stanowi to istotną zmianę w stosunku do sytuacji sprzed 1,5 roku, kiedy to Polska niemal wcale nie pojawiała się w pracy Szkoły.

Po konferencji w Wołgogradzie miasto Lublin zaczęło starania o nawiązanie bliższych kontaktów z Wołgogradem.

Projekt był współfinansowany przez Ministra Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej w ramach cyklicznego programu Promocja wiedzy o Polsce.

<http://civic.edudemo.org.pl>

3.7.3 Konkurs: Promocja polskich doświadczeń z dziedziny rozwoju lokalnego

Celem konkursu było promowanie w Rosji polskich doświadczeń z dziedziny rozwoju lokalnego poprzez zaprezentowanie na konferencji w Niżnym Nowogrodzie najciekawszych projektów zrealizowanych przez polskie organizacje pozarządowe we współpracy z instytucjami samorządu lokalnego.

Na konkurs wpłynęło 14 zgłoszeń, z których Komisja Konkursowa wybrała następujące osoby:

- Romuald Domański – koordynator w Fundacji Wspomagania Wsi, współpracownik wielu lokalnych organizacji, specjalista w tematyce przedsiębiorczości wiejskiej, w tym turystyki;
- Andrzej Konieczny – kierownik Zespołu Obsługi Szkół w Piaskach odpowiedzialny za realizację programów edukacyjnych finansowanych z EFS POKL; działacz Stowarzyszenia „DZIECKO” i Fundacji „Miejsce Moje”, absolwent Programu Liderzy PAFW;
- Hanna Motyka – Wiceprezes Elbląskiego Centrum Mediacji i Aktywizacji Społecznej, Prezes Stowarzyszenia Eurofamilia, mediatorka;
- Paweł Pogorzelski – radny gminy Zawady, wcześniej wieloletni wójt tej gminy, działacz organizacji pozarządowych.

Na wyjazd do Rosji składały się:

- Udział w konferencji „Rozwój społeczności lokalnej: współpraca na poziomie władza – organizacje pozarządowe” w Niżnym Nowogrodzie (25-26 listopada) w roli prelegenta;
- Krótka wizyta studyjna w organizacjach społecznych Niżnego Nowogrodu;
- Dwudniowy pobyt w Moskwie.

Na stronie domowej Programu RITA zamieszczamy streszczenia wystąpień wszystkich prelegentów. Konferencja zebrała dobre recenzje zarówno rosyjskich uczestników (czego najlepszym dowodem jest to, iż słuchacze Moskiewskiej Szkoły Badań Politycznych zabiegają o organizację kolejnych wydarzeń tego typu z udziałem polskich ekspertów – do ubiegłego roku tematyka polska była nieobecna w pracy dydaktycznej MSBP), jak też polskich panelistów, dla

których wyjazd stanowił unikatową okazję do skonfrontowania swoich wyobrażeń o Rosji z rzeczywistością oraz podzielenia się swym doświadczeniem z wymagającą, ale życzliwą publicznością.

Działanie było w przeważającej części sfinansowane ze środków Programu „Przemiany w Regionie” – RITA. Partnerami w realizacji konkursu były: Moskiewska Szkoła Badań Politycznych (organizacja konferencji, pomoc organizacyjna) i Ambasada RP w Moskwie (darmowe noclegi w Moskwie dla polskich uczestników konferencji). W konferencji wzięła udział również p. Dorota Gromowska, Starosta Tucholska, której wyjazd finansowaliśmy w ramach dotacji z MSZ.

<http://rita.edudemo.org.pl>

3.7.4 Forum Społeczeństwa Obywatelskiego Partnerstwa Wschodniego

Forum Społeczeństwa Obywatelskiego Partnerstwa Wschodniego odbyło się w dniach 28-30 listopada w Poznaniu. Przedstawicielki Fundacji od samego powstania Forum biorą w nim udział uczestnicząc w pracach IV grupy roboczej „Contacts between people” i podgrupy „wizowej” działającej na rzecz liberalizacji systemów wizowych.

W tym roku w Forum wzięło udział ponad 300 osób: przedstawiciele organizacji pozarządowych z krajów Partnerstwa Wschodniego, Unii Europejskiej, obserwatorzy z krajów trzecich oraz zaproszeni goście.

Dzięki finansowaniu otrzymanemu ze środków MSZ RP koalicja polskich NGOs we współpracy z NGOsami z krajów EU i PW zorganizowała szereg dodatkowych wydarzeń (dyskusji, paneli, mini-warsztatów). Fundacja przygotowała panel nt. modeli i doświadczeń budowania sieci z krajach byłego bloku wschodniego, na Bałkanach i w krajach Europy Zachodniej.

3.7.5 Forum Społeczeństwa Obywatelskiego Unia Europejska- Federacja Rosyjska

Forum odbyło się w Warszawie i wzięło w nim udział ponad 60 przedstawicieli organizacji pozarządowych z Unii Europejskiej i Federacji Rosyjskiej.

Fundacja razem z Helsińską Fundacją Praw Człowieka i Fundacją im. Stefana Batorego tworzyła Komitet Organizacyjny Forum. Przedstawicielka Fundacji brała udział w pracach grupy roboczej „Partycypacja społeczna”.

Forum było finansowane przez Fundację Roberta Bosha, Program „Przemiany w Regionie” - RITA, Fundację im. Stefana Batorego (w ramach Programu Wschód- Wschód).

3.8 Budowanie w społeczeństwie polskim postaw współodpowiedzialności za globalny rozwój

3.8.1 Seminarium „Przemiany demokratyczne w Tunezji a polskie doświadczenia”

Seminarium, którego realizację zainicjowaliśmy, a zorganizowaliśmy wspólnie z Instytutem Spraw Publicznych i Stowarzyszeniem ARABIA.pl, odbyło się 27 lipca. Jego celem było przybliżenie polskim odbiorcom aktualnej sytuacji w Tunezji, potrzeb tego kraju i dyskusja nad możliwościami, by na nie odpowiedzieć. W seminarium wzięło udział niemal 60 osób.

Zaproszeni paneliści, w tym goście z Tunezji, próbowali odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób doświadczenie Polski może być pomocne w transformacji Tunezji. Abderrazak Zouari, Minister Rozwoju Regionalnego i Lokalnego Tunezji zachęcał Polskę, aby zaangażowała się w międzynarodową pomoc dla tego kraju, podkreślając, iż *„Transformacja w Tunezji to dobro publiczne. Polska angażując się w pomoc dla Tunezji ma szansę udowodnić, że interesuje się całym unijnym sąsiedztwem, a nie tylko Europą Wschodnią.”*

Wiceminister Spraw Zagranicznych Krzysztof Stanowski mówił o kilku konkretnych propozycjach Polski: wizycie studyjnej i szkoleniach dla 50 przedstawicieli tunezyjskich organizacji pozarządowych, współpracy ministerstw rozwoju regionalnego, współpracy z telewizją Al-Dżazira, która przygotowuje cykl programów o polskiej transformacji. Poza seminarium przedstawiciele polskich NGOśów mieli możliwość spotkania i rozmowy o współpracy z Ziedem Touzani z Meda Youth Parliament & Global Changemaker Tunisia. Zied podczas seminarium mówił o roli młodego pokolenia w przemianach w Tunezji oraz sytuacji organizacji pozarządowych i ich bieżących potrzebach. Jego doświadczenie i wiedza były bardzo cenne dla polskich organizacji, które planują pracę w Tunezji.

Udział tunezyjskiej delegacji rządowej w seminarium był możliwy dzięki uprzejmości polskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, a przelot i zakwaterowanie Zieda Touzani zostało sfinansowane przez Fundację Anny Lindh.

3.8.2 Program „Obywatelski Fundusz Demokratyczny”

Obywatelski Fundusz Demokratyczny (OFD) powstał z inicjatywy współpracowników, wolontariuszy i przyjaciół Fundacji Edukacja dla Demokracji. Fundusz wspiera konkretne projekty i inicjatywy, mające na celu poprawę warunków życia społeczności lokalnych, do których jest kierowany, poprzez zwiększenie udziału ich członków w procesach decyzyjnych oraz pomoc materialną.

2011 rok był kolejnym rokiem, w którym dzięki uzyskanemu wcześniej statusowi Organizacji Pożytku Publicznego mogliśmy pozyskiwać środki w ramach 1% odpisu od podatku dochodowego od osób fizycznych. W ramach 1% pozyskaliśmy kwotę 2.782,70 zł. Ponadto na konto Obywatelskiego Funduszu Demokratycznego wpłynęły darowizny w kwocie 9.101,15 zł.

W 2011 roku w ramach Obywatelskiego Funduszu Demokratycznego wspieraliśmy dwie inicjatywy programowe, na które też zbieraliśmy środki w ramach 1%:

- **„Tadżycka Krowa”** – zebrane środki są przekazywane Klubom Kobiet w Północnym Tadżykistanie. Członkinie Klubów dokonują zakupów krów lub jałówek (a także baranów), które przekazują swoim najbardziej potrzebującym koleżankom. Rok 2011 był okresem podsumowania dotychczasowych efektów tej inicjatywy programowej. Kolejne środki finansowe będą przekazane klubom kobiet w roku 2012.

Uczestniczki jednego z Klubów Kobiet w Tadżykistanie „w towarzystwie” krowy, zakupionej za pieniądze z darowizn zebranych w Polsce w ramach Obywatelskiego Funduszu Demokratycznego.

- **„Stypendia Wschodnie”** – inicjatywa polegającej na fundowaniu stypendiów dla młodzieży z krajów tzw. Wschodu, uczącej się lub studiującej w swoich krajach. Pierwszymi beneficjentami inicjatywy zostali Hasanczon i Huseynczon - dwaj studenci z Tadżykistanu, którzy po śmierci ich ojca nie byli w stanie samodzielnie zapewnić środków na swoją edukację. Dzięki środkom zebranych w ramach Obywatelskiego Funduszu Demokratycznego

Dwaj tadżyccy chłopcy (w środku) - Huseynczon i Hasanczon otrzymali stypendia i mogli rozpocząć studia w Tadżykistanie

będą mogli kontynuować naukę w Państwowym Tadżyckim Uniwersytecie Handlu i Prawa. Studiujący dziennie Huseynczon zostanie w przyszłości specjalistą z dziedziny podatków. Hasanczon zaocznie studiuje bankowość. W sierpniu 2011 roku przekazaliśmy kolejne 2.000 USD potrzebne na sfinansowanie drugiego roku edukacji na wyższej uczelni.

<http://fundusz.edudemo.org.pl>

3.8.3 RITA – konkurs niegrantowy „Kierunek: Wschód”

Celem konkursu było promowanie wiedzy o krajach Europy Wschodniej, Kaukazu i Azji Środkowej oraz o współpracy międzynarodowej w Polsce. Do udziału w konkursie zaproszono organizacje pozarządowe, szkoły, koła studenckie i grupy nieformalne. Łącznie nadeszło **57 zgłoszeń. Najlepszych 10 propozycji** otrzymało wsparcie finansowym w wysokości do 600 zł. Wydarzenia realizowane były od września do końca roku.

Wydarzenia dotyczyły różnych krajów z całego regionu, miały zróżnicowaną formę oraz skalę (od małych wydarzeń informacyjno-promocyjnych w mniejszych miejscowościach do wernisaży w dużych miastach) i zróżnicowane grupy docelowe. Należy zaznaczyć, że większość wydarzeń zebrała pokaźną grupę odbiorców, a ich realizacji możliwa była jedynie dzięki wsparciu z Programu RITA (wyjątki stanowiły sytuacje, gdzie udział programu RITA wspomagał wydarzenia już mające finansowanie z innego źródła). Część wydarzeń ma swoją **kontynuację** (organizatorzy złożyli wnioski o środki na kolejne edycje spotkania, debat, bądź wystawa wyprodukowana ze środków konkursu pokazywana jest w innych miejscach/ miastach). Wydarzenia zostały zrealizowane zgodnie z planem i stanowiły ważny element kalendarza kulturalnego o skali odpowiedniej do miasta/miejscowości, w której się odbywały. Uczestnicy, a także zwycięzcy konkursu i realizatorzy wydarzeń wielokrotnie podkreślali, że konkurs był inicjatywą potrzebną i wartą kontynuacji.

<http://rita.edudemo.org.pl>

4 Lista programów i projektów

Prezentowane wyżej działania były realizowane w ramach następujących programów, projektów i inicjatyw, w ramach przedsięwzięć własnych lub w partnerskiej współpracy z innymi podmiotami:

Programy Fundacji

- „Przemiany w Regionie” – RITA
- Szkoła.PL - wsparcie dla polskich szkół uzupełniających na świecie
- Edukacja Rozwojowa
- Edukacja Obywatelska w krajach Europy Wschodniej, Kaukazu i Azji Centralnej
- Obywatelski Fundusz Demokratyczny
- Przedsiębiorczość w praktyce
- Profesjonalne NGO
- Edukacja finansowa dla osób o niskich dochodach

Projekty Fundacji

- Kariera OK. – jesteśmy przedsiębiorczy
- Wzmacnianie edukacji obywatelskiej i aktywności młodzieży w Rosji
- Sharing V4 Experience of the EU Integration: Technical Assistance in the Areas of Legislation Reform and Cooperation with Non-Governmental Organizations (NGOs)
- Otwarta Szkoła

Inne inicjatywy i działania programowe Fundacji

- Kształcenie trenerów
- Civicportal
- Szlak Sztuki Barokowej im. Michaela Willmanna

Przynależność Fundacji do organizacji krajowych i międzynarodowych oraz do innych zewnętrznych inicjatyw niesformalizowanych

- Związek Stowarzyszeń „Grupa Zagranica”
- Education for Democracy International Network EDIT-net
- Koalicja organizacji pozarządowych na rzecz wprowadzenia ruchu bezwizowego dla obywateli państw Partnerstwa Wschodniego
- Lokalna Grupa Działania „Spichlerz Górnego Śląska” w Koszęcinie (do listopada 2011 r.)
- Zaplanuj swoją przyszłość (Partnerstwo na rzecz Edukacji Mikrofinansowej) (do listopada 2011 r.)
- Forum Społeczeństwa Obywatelskiego Unia Europejska- Federacja Rosyjska

5 Współpraca

Działania Fundacji w 2011 roku mogły zostać zrealizowane dzięki wsparciu finansowemu następujących darczyńców:

- Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności
- Kancelaria Senatu RP
- National Endowment for Democracy
- Ministerstwo Spraw Zagranicznych
- Narodowy Bank Polski
- Ministerstwo Edukacji Narodowej
- Fundusz Wyszehradzki

Realizacja działań Fundacji jest możliwa jedynie dzięki systematycznej współpracy z dziesiątkami organizacji i instytucji partnerskich. Nie sposób wymienić wszystkich, w sposób szczególny chcielibyśmy podziękować za współpracę w 2011 roku następującym partnerom:

- Towarzystwo Lwa, Ukraina
- Stowarzyszenie „Powolże”, Federacja Rosyjska,
- Laboratorium Edukacji Obywatelskiej „Poshuk”, Ukraina
- Klub Pedagogiczny “Raduga”, Federacja Rosyjska
- Moskiewska Szkoła Badań Politycznych
- Ambasada RP w Moskwie
- Grupa Zagranica
- Fundacja Centrum Stosunków Międzynarodowych
- Centrum Edukacji Obywatelskiej
- Fundacja im. Stefana Batorego
- Helsińska Fundacja Praw Człowieka
- DemNet (Foundation for Development of Democratic Rights), Węgry
- Civitas Georgica, Gruzja
- Demas (Association of Czech non-governmental organisations working to foster democratisation and to support civil society and human rights around the world), Czechy
- The Pontis Foundation, Słowacja